ÎN OGLINDĂ STRÎMBĂ

În Declarația Biroului C.C. al P.C.M., publicată ieri în ziarul «Moldova Socialistă», se dezvăluie alarmanta situație social-politică din republică, sînt înfierați atît acei ce atentează la demnitatea deputaților, cît și inițiatorii autonomiei nistrene. «În această situație complicată, — se menționează în documentul partidului, — trezește îngrijorare adunarea unei părți a deputaților Sovietului Suprem al republicii, fixată pentru 2 iunie în s. Parcani... Orice confruntări, orice violență sînt amorale. Răul dă naștere numai răului». Materialul, pe care îl publicăm mai jos, varsă lumină asupra evenimentelor de la Tiraspol.

Stăteam într-o zi de duminică pe o bancă de pe malul Nistrului. Meditam asupra cuvîntărilor neobișnuite prin deșănțarea lor, rostite în ajun la conferința orășenească de partid din Tiraspol: cît de meșteri au devenit oamenii la critică. Ți se crează impresia că toată lumea a intrat în stăpînirea «criticilor». Este atacat cu vehemență C.C. al P.C.M., președintele Sovietului Suprem al republicii. Orice ar întreprinde aceste ograne nu e pe placul activului de partid și economic din Tiraspol. Critică de la tribună, prin intermediul radioului local, gazetei orășenești «Adevărul nistrean» și chiar folosind buletinul neautorizat «Bastuiucii Tiraspoli», rebotezat apoi în «Trudovoi Tiraspoli».

O altă țintă a acestui «bombardament» continuu o constituie comitetul orășenesc de partid, alte organe ale puterii locale. Motivele? Moldovenii cu «mofturile» și capriciile lor: statalitatea limbii și grafia latină, drapelul de stat al republicii. De fapt, e greu să determini adevăratul motiv, deoarece în postura de critici rămîn unele și aceleași persoane: Șmirnov, Rileakov, Volkova, Feci, Kotur, Zagreadski, Lesnicenco ș. a., în trecut necunoscuți de nimeni, iar acum membri ai tuturor organelor oficiale și neoficiale, «publiciști», «oratori», luptători pentru «dreptate». Am avut ocazia să-i văd cuvîntînd cu înflăcărare la mitingurile de protest împotriva limbii și grafiei latine, și la plenarele comitetului orășenesc de partid, și la sesiunile Sovietului orășenesc de deputați ai poporului, și chiar în satele din preajma Tiraspolului.

Împovărat de aceste gînduri, nici n-am observat cînd pe bancă s-a așezat un om bătrîn, sprijinindu-se în baston.

— Nu mă cunoașteți?.. — făcu bătrînul ca printre altele, scrutînd cu privirile pădurea Chițcanilor. — Ne-am întîlnit acum cîțiva ani la muzeul orășenesc, vă interesați de Anastasia Barbă...

Da, mi-am amintit. Era vara anului 1984, în preajma aniversării a 60-a a R.S.S.M. Colectam materiale din istoria organizației de partid din Tiraspol.

— Da-a-a, au fost comuniști cu suflet și inimă mare... Știau cu cine luptă și pentru ce luptă, iar acum nu mai înțelegi: greve, mitinguri, răzvrătiri și nimeni nu înțelege clar, ce vor acești oameni, — medita în glas bătrînul. — Degrabă vom rămîne fără pantaloni — numai de adunări se țin. La prima sesiune organizatorică noua componență a Sovietului orășenesc de deputați ai poporului a găsit că nu mai poate conlucra cu partidul și a uzurpat, se poate spune, gazeta orășenească «Adevărul nistrean», lipsind comitetul orășenesc de partid de arma sa ideologică. Ceva mai tîrziu, la o plenară a comitetului orășenesc de partid, s-a făcut auzită propunerea de a nu-i acorda încredere biroului comitetului orășenesc de partid.

— Eu am participat la zeci de conferințe și congrese, dar așa ceva n-am întîlnit, — zice bătrînul. — Au transformat partidul comunist într-o țintă, în care trag toți, trag cu vehemență chiar și comuniștii.

— Pluralism de opinii, n-ai ce-i face, — mai încerc o dată să-l liniștesc.

— Mancurtism, nu pluralism — iată tot adevărul! — a exclamat categoric interlocutorul și, sculîndu-se de pe bancă, a adăugat: — Diplome au toți, iar carte și cultură — ba! — vrînd parcă să-mi lămurească mai bine sensul cuvîntului «mancurtism».

Mancurtism... Anton Petrovici (familia bătrînului așa și n-am dovedit s-o aflu) a rostit acest cuvînt cu alarmă și spaimă, de parcă vorbea despre o boală incurabilă. Și el nu e unicul cu acest punct de vedere. Sînt mulți tiraspoleni, care s-au săturat de mitinguri și vorbărie goală, dar inițiativa a luat-o un grup de carieriști și dușmani ai restructurării, care i-a băgat în sperieți pe toți cu «pericolul» ce-i așteaptă din partea Frontului Popular al Moldovei, a «extremiștilor» și «naționaliștilor».

M-am despărțit de Anton Petrovici și am plecat acasă. Pe peretele școlii tehnico-profesionale din centrul orașului, fosta clădire a guvernului R.A.S.S.M., pe care în anii de după marea Revoluție Socialistă din Octombrie filfîia Tricolorul, îmi atinu calea un panou mare de vreo 150 metri pătrați, pe fondul roșu, alb și galben al căruia erau scris cu litere de o jumătate de metru șase cuvinte, patru dintre care scrise cu grafie latină. Vrasăzică, nu de la grafia latină au alergie demnitarii tiraspoleni, care au organizat și greve politice împotriva acestui scris (greve ce au adus economiei naționale pierderi în valoare de peste 100 milioane de ruble), ci cu totul altceva nu-i aranjează. Vedeți, pe acest masiv panou nu s-a găsit loc și pentru moldovenescul PACE. Și nu numai pe acest panou, ci în tot orașul nu vei găsi măcar un cuvînt moldovenesc scris în grafie latină. Nu-i acesta oare un act de discreditare, de insultă gravă la adresa poporului, numele căruia îl poartă republica?

Am ascultat și eu prin intermediul radioului local dezbaterile, care au avut loc la sesiunea organizatorică a Sovietului orășenesc de deputați ai poporului: «Dacă e vorba să luăm puterea, apoi trebuie s-o luăm în sensul adevărat al cuvîntului», — strigau deputații de la tribună, cînd a venit vorba despre «uzurparea» gazetei orășenești. Și s-au ținut de cuvînt. Nu zicem, puterea deplină trebuie să treacă în mîinile Sovietelor, ne-o cere timpul, dar nu așa ca la Tiraspol. Cu atît mai mult, că mai bine de 70 la sută din noua componență a corpului de deputați îl constituie comuniștii. Și dacă-i așa, atunci cine de la cine ia puterea? Comuniștii-deputați din Sovietul orășenesc de la comuniștii-deputați din comitetul orășenesc de partid? Iată care-i dilema: nu se pot nicidecum clarifica, care comuniști sînt mai tari, cei din Soviet ori cei din comitetul de partid? Așa că și această situație are iz de mancurtism.

Zic așa pentru că, sînt sigur, nu s-ar fi întîmplat absolut nimic, dacă gazeta orășenească ar fi rămas ca mai înainte — organ al sovietului și al comitetului orășenesc de partid. Cu atît mai mult, că odată cu schimbarea denumirii gazeta a devenit un organ fidel al concepțiilor promovate de comitetul de grevă, «rebotezat» în consiliu unit al colectivelor de muncă. Liderii grevelor antinaționale din anul trecut și-au realizat scopul — s-au făcut deputați atît în parlamentul republicii, cît și în Sovietul orășenesc.

Lor, deci, nu le-a rămas nimic altceva, decît să tulbure liniștea în oraș. Și deocamdată fac acest lucru cu succes. S-a revoltat, să zicem, Lidia Dicusar, filatoare la combinatul de țesături de bumbac din localitate, deputată a Sovietului Suprem al R.S.S.M., la sesiunea parlamentului republicii din cauza nedreptăților, ce se fac la Tiraspol, gazeta orășenească imediat a ieșit cu declarații și telegrame de înfierare și condamnare. Tot așa se procedează cu oricine, care îndrăznește să gîndească altfel, de cum gîndesc demnitarii orașului. Nici cel mai mare om de stat nu și-ar fi permis să folosească atîta timp radioul local sau canalele de televiziune, cum o fac V. Smirnov, președintele Sovietului orășenesc, V. Rileakov, vicepreședinte. Multă spaimă au băgat ei în tiraspoleni chiar în seara zilei, cînd la Chișinău a fost arborat Tricolorul. După cuvîntările îndelungate și repetate la radioul și canalul televiziunii locale, au mai organizat și o sesiune extraordinară a Sovietului orășenesc, unde «au anulat» hotărîrea Sovietului Suprem al republicii cu privire la Tricolor. Și după toate acestea să mai zici că interlocutorul meu nu avea dreptate, cînd vorbea despre mancurtism.

Dar cum poate fi apreciat un așa caz. După abonare «Adevărul nistrean» acumulase un număr insuficient de abonați pentru a asigura nivelul de rentabilitate al gazetei. Și acest lucru l-a pus în gardă pe Alexei Peciul, redactorul. Colacul de salvare a fost aruncat de V. Rileakov, președintele consiliului unit al colectivelor de muncă, care a transferat la contul redacției 79 mii de ruble, adică plata pentru 9 mii de abonamente. Paradoxal, nu-i așa: o organizație obștească cum este C.U.C.M., care nu produce nimic, n-are nici un venit de nicăieri și, în genere, nu știe nimeni care-i este destinația și menirea, poate să opereze cu așa sume mari. «De unde le ia?» — se poate întreba oricine. În august — septembrie, pe timpul grevelor politice împotriva limbii moldovenești, organizatorii lor, comuniștii Rileakov, Bolșakov, Smirnov, Soloviova, Mamotenko, Zagreadski, Volkova ș. a. au dat alarma în toată țara că sînt sugrumați de «exstremiști» și «naționaliști» și au nevoie de bani. Și oamenii i-au crezut: la contul special au fost transferate de organizații, întreprinderi și persoane particulare circa două milioane de ruble — sume, care ar fi trebuit să fie destinaita și menirea, poate să opereze cu așa sume mari. «De unde le ia?» — se poate întreba oricine. În august — septembrie, pe timpul grevelor politice împotriva limbii moldovenești, organizatorii lor, comuniștii Rileakov, Bolșakov, Smirnov, Soloviova, Mamotenko, Zagreadski, Volkova ș. a. au dat alarma în toată țara că sînt sugrumați de «exstremiști» și «naționaliști» și au nevoie de bani. Și oamenii i-au crezut: la contul special au fost transferate de organizații, întreprinderi și persoane particulare circa două milioane de ruble — sume, care ar fi trebuit să fie distribuite muncitorilor rămași fără salarii din cauză că au fost impuși să participe la greve. Dar, ți-ai găsit clientul! Din această sumă membrii con-siliului unit al colectivelor muncă și-au fixat salarii lun mai dihai ca de miniștri, restul se cheltuiește la sti și la dreapta, după cum gă de cuviință.

Dar care e soarta celo mii de abonamente la «A vărul nistrean»? Mă aflam tr-o zi la Grigoriopol. La chioșc am vrut să cumpăr zete. Nu mi s-a dat nimic n-am cumpărat și «Adev nistrean». Am întrat la a ția «Soiuzpeceati», la p stive întregi de «Adevăru strean» stăteau în toate c rile. De la lucrătorii ac instituții am aflat, că în care zi li se aduce cîte 50 exemplare (gazetele repub ne și centrale — cîte 50 emplare), dar nu sînt înt te și rămîn nevîndute. Ia ce a fost transformat org de presă al puterii din Tir — în marfă, care nici n pentru a înveli cumpărăt nu este întrebat — forma mic. Deatita, probabil, A Peciul bate mereu la toat le pentru a i se permite să gazeta de formatul «Prav

Pe fondul restructurăr raspolul se vede ca într- lindă strîmbă. În această oadă de tranziție a puter la partid la Soviet s-a cr stare de nedumerire și fri lă: partidul nu știe ce s fără putere, iar Sovieti știe ce să facă cu puter nici o parte, nici cealalt vrea să se gîndească, cu trebui să promoveze dem tizarea?

Gheorghe BOTN

or. Tiraspol.